

Fiskální výzvy a rizika pro Evropu a vyspělý svět

Mojmír Hampl
Národní rozpočtová rada

Elektrotechnická asociace, 20.11.2025

**Národní
rozpočtová
rada**

Fiskální výzvy a rizika pro Evropu a vyspělý svět

1. Budoucí problémy?
2. Vyšší výdaje na obranu
3. Energetická transformace (dekarbonizace)

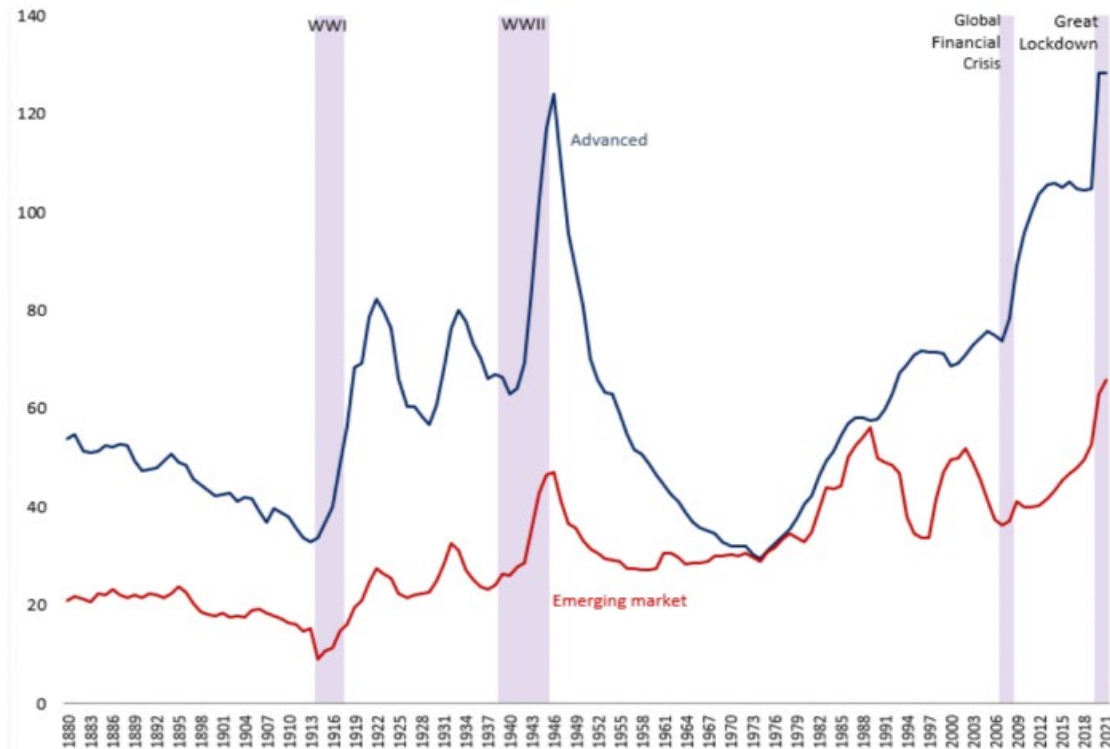
Fiskální výzvy a rizika pro Evropu a vyspělý svět

1. **Budoucí problémy?**
2. Vyšší výdaje na obranu
3. Energetická transformace (dekarbonizace)

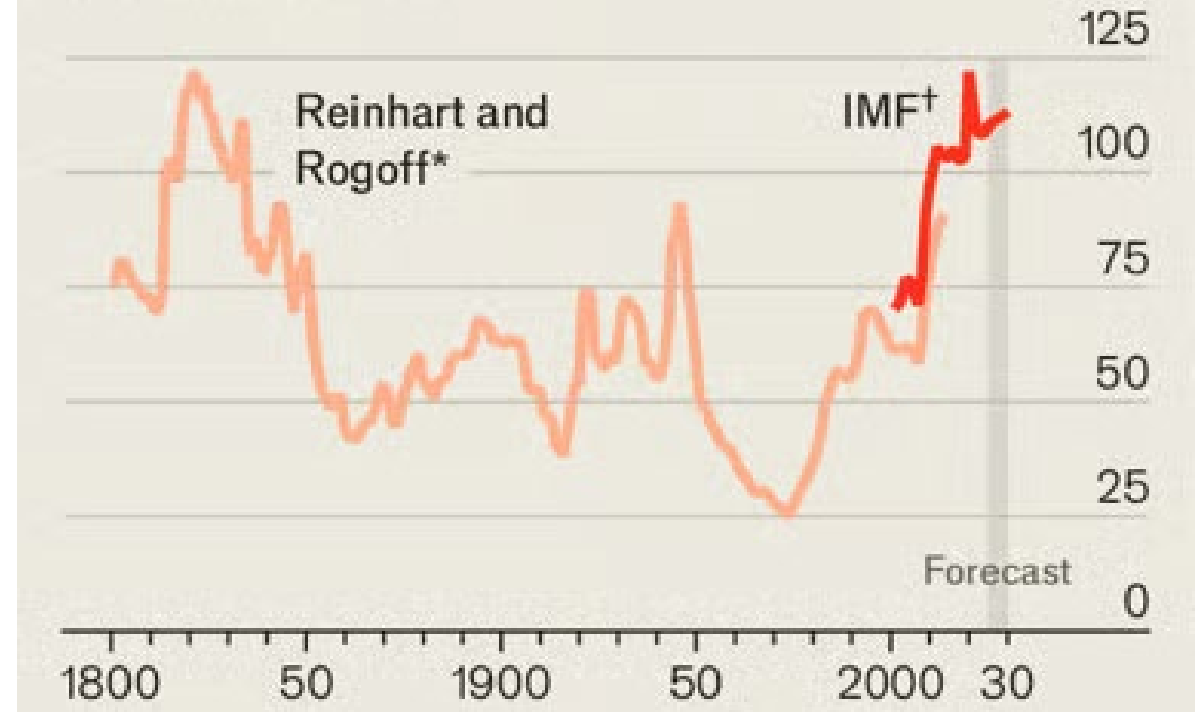
Budoucí problémy? Ne. Aktuální problémy,...

Soaring public debt

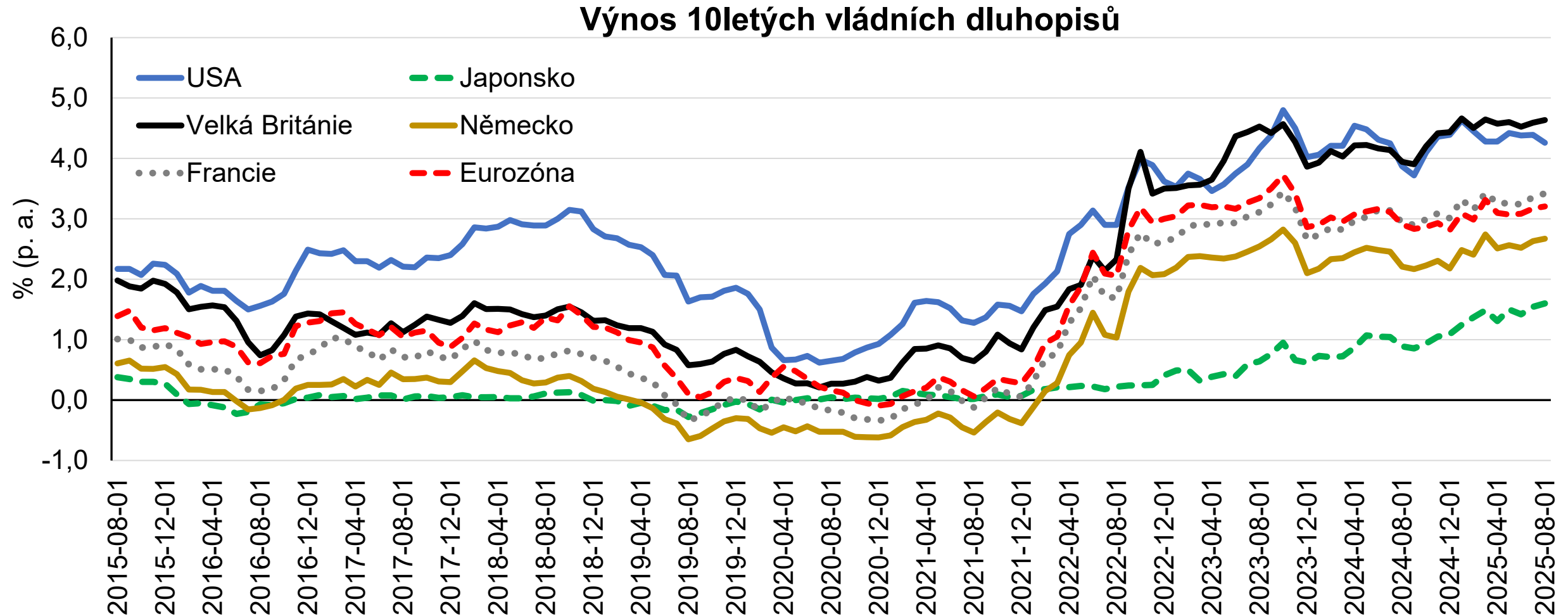
Global public debt reached 101.5 percent of global GDP in 2020 – the highest level ever.
(percent of GDP)

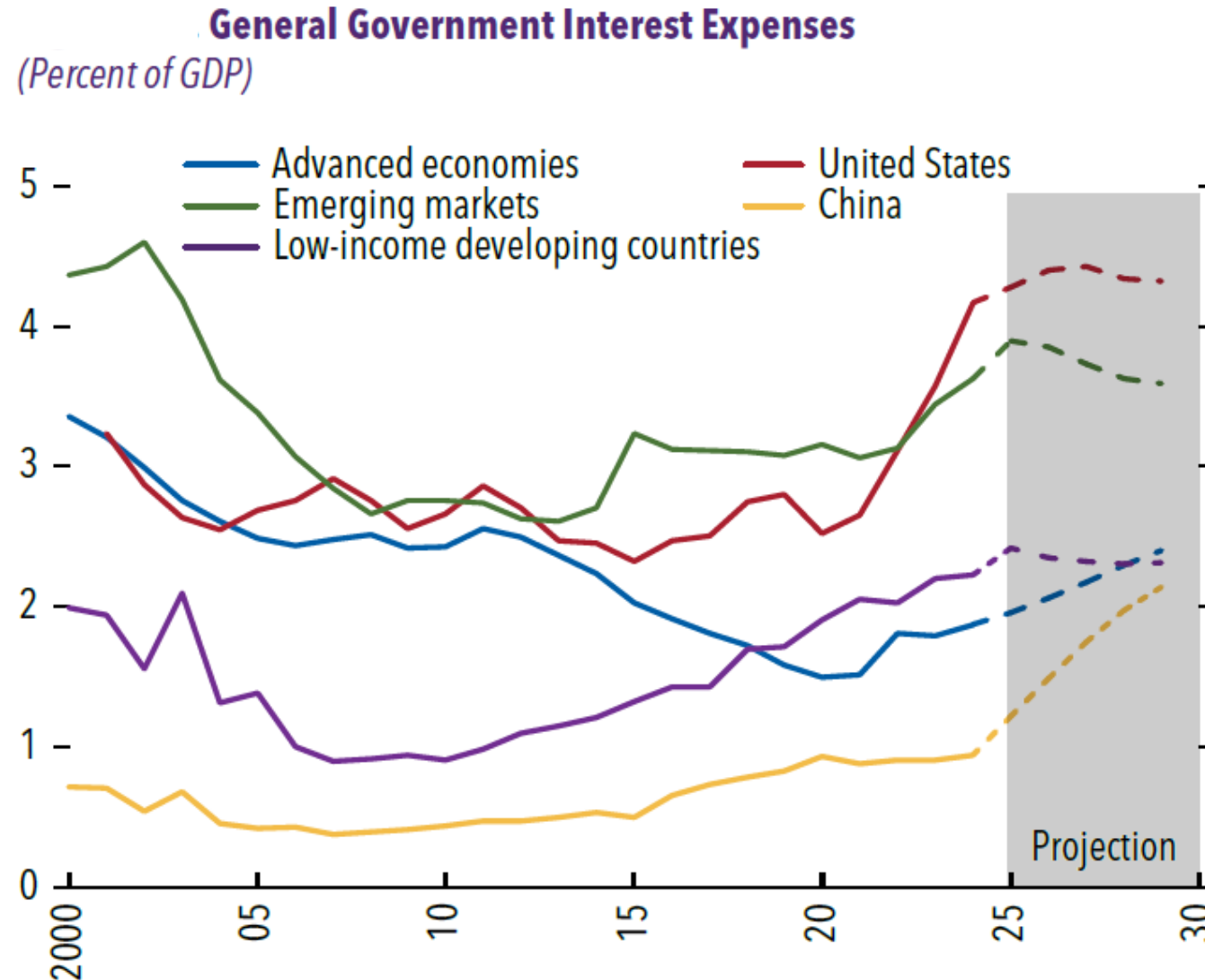
Advanced economies, gross government debt as % of GDP

...jež zvyšují výnosnost (náklady na kapitál) ve vyspělých ekonomikách,...

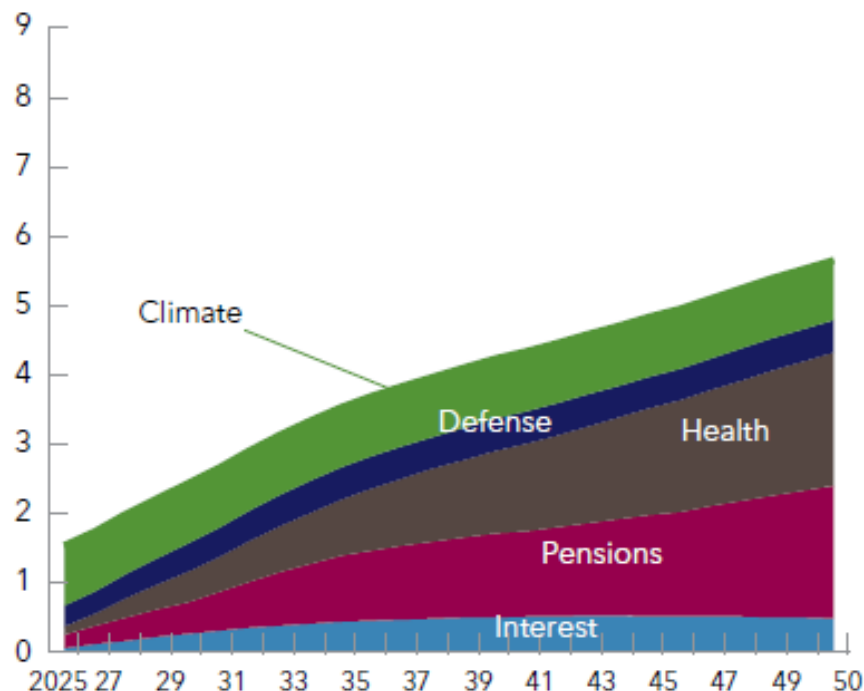

...což vede k nárůstu úrokových nákladů...

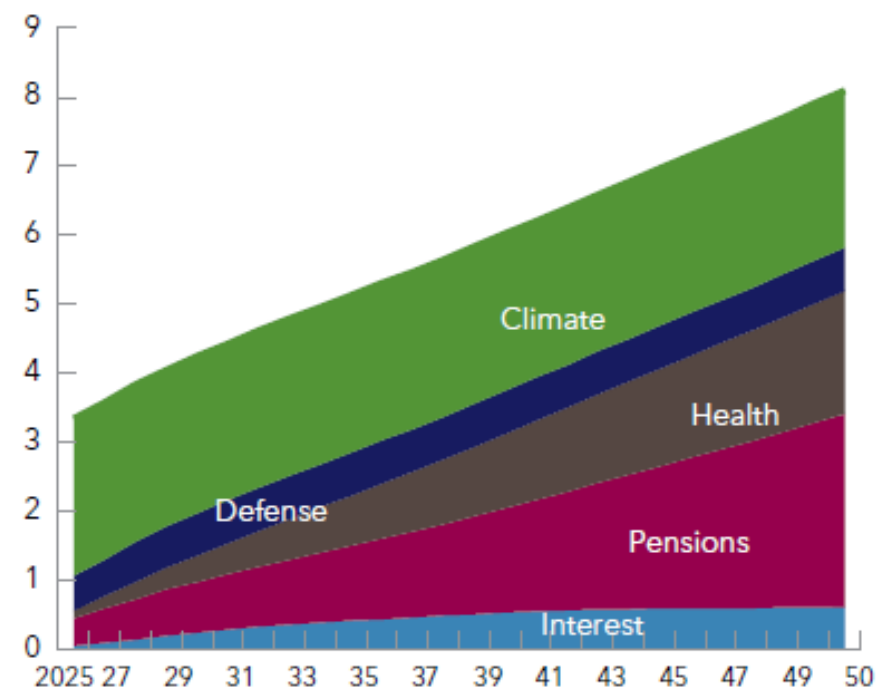

...a kromě zvýšených úrokových nákladů čekají veřejné finance další výzvy, které ústí v dodatečný nárůst veřejného dluhu.

1. Advanced Europe
(Percent of annual GDP)

2. Central, Eastern, and Southeastern Europe
(Percent of annual GDP)

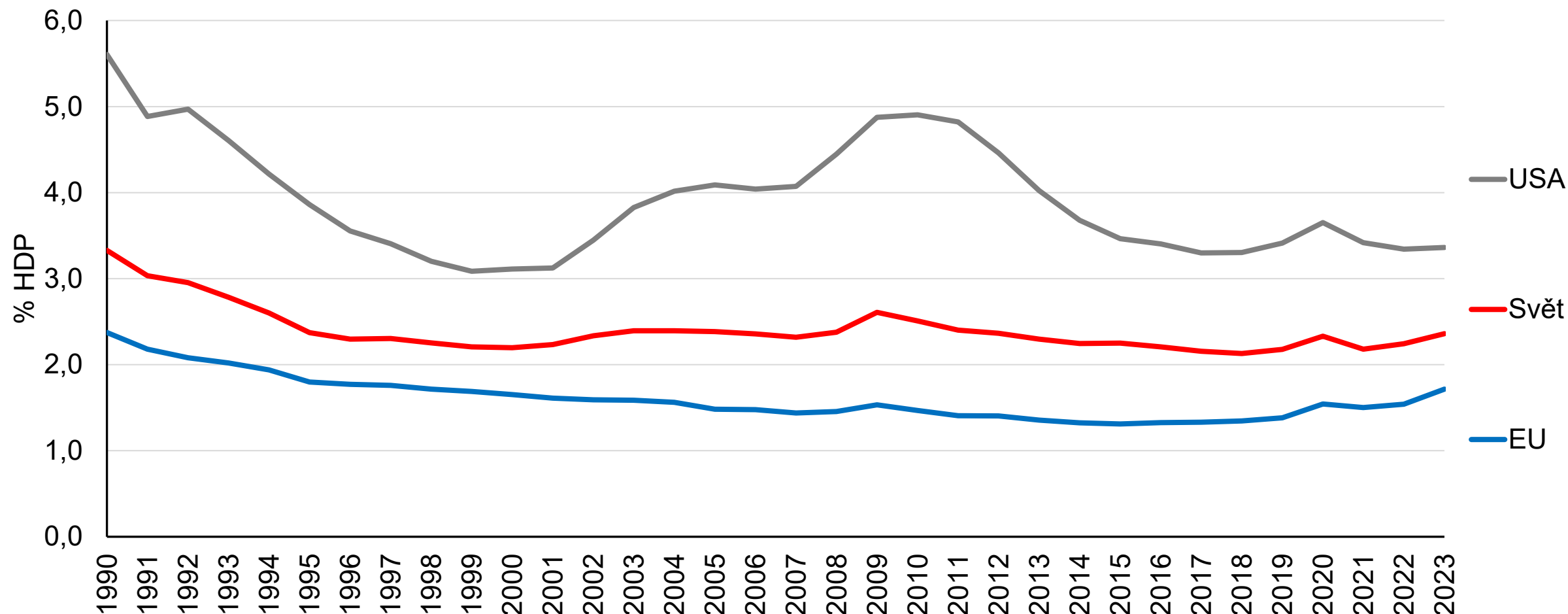
Zdroj: Eble et al. (2025): Long-Term Spending Pressures in Europe (str. 8); viz: [Long-Term Spending Pressures in Europe](#).

Poznámka: zvýšené výdaje vládních institucí nad rámec základního scénáře pro období let 2025–2050. Vyspělá Evropa (Advanced Europe): Rakousko, Belgie, Kypr, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Island, Irsko, Itálie, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Norsko, Portugalsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Velká Británie. Země střední, východní a jihovýchodní Evropy (Central, Eastern, and Southeastern Europe): Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Moldavsko, Černá Hora, Severní Makedonie, Polsko, Rumunsko, Srbsko, Slovensko, Slovinsko.

Fiskální výzvy a rizika pro Evropu a vyspělý svět

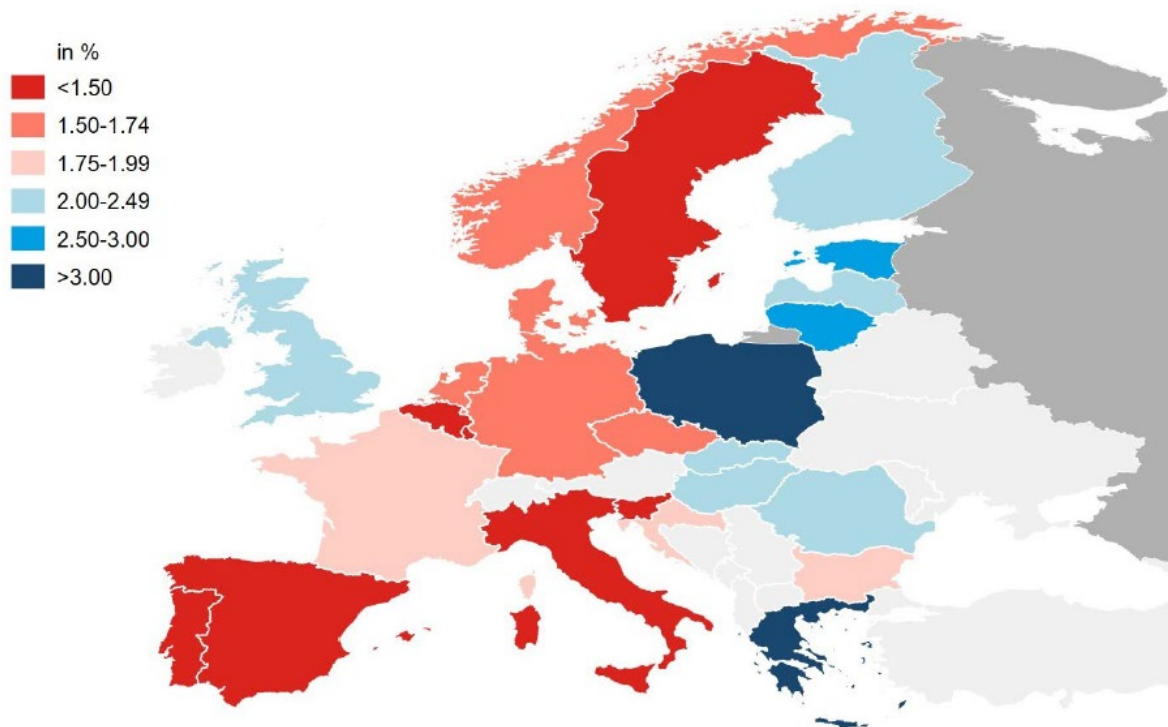
1. Budoucí problémy?
2. Vyšší výdaje na obranu
3. Energetická transformace (dekarbonizace)

Výdaje na obranu v EU: „staré dobré časy“ jsou dávno pryč

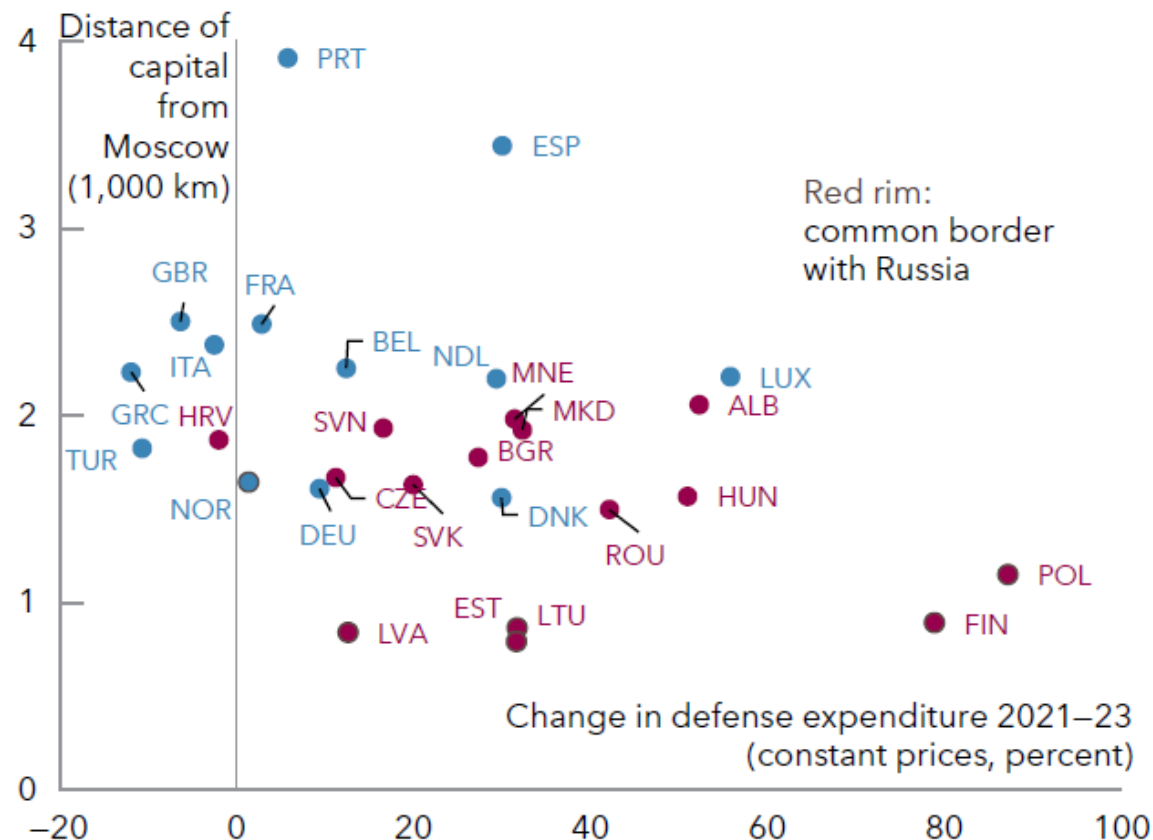

Výdaje na obranu vs. geografie

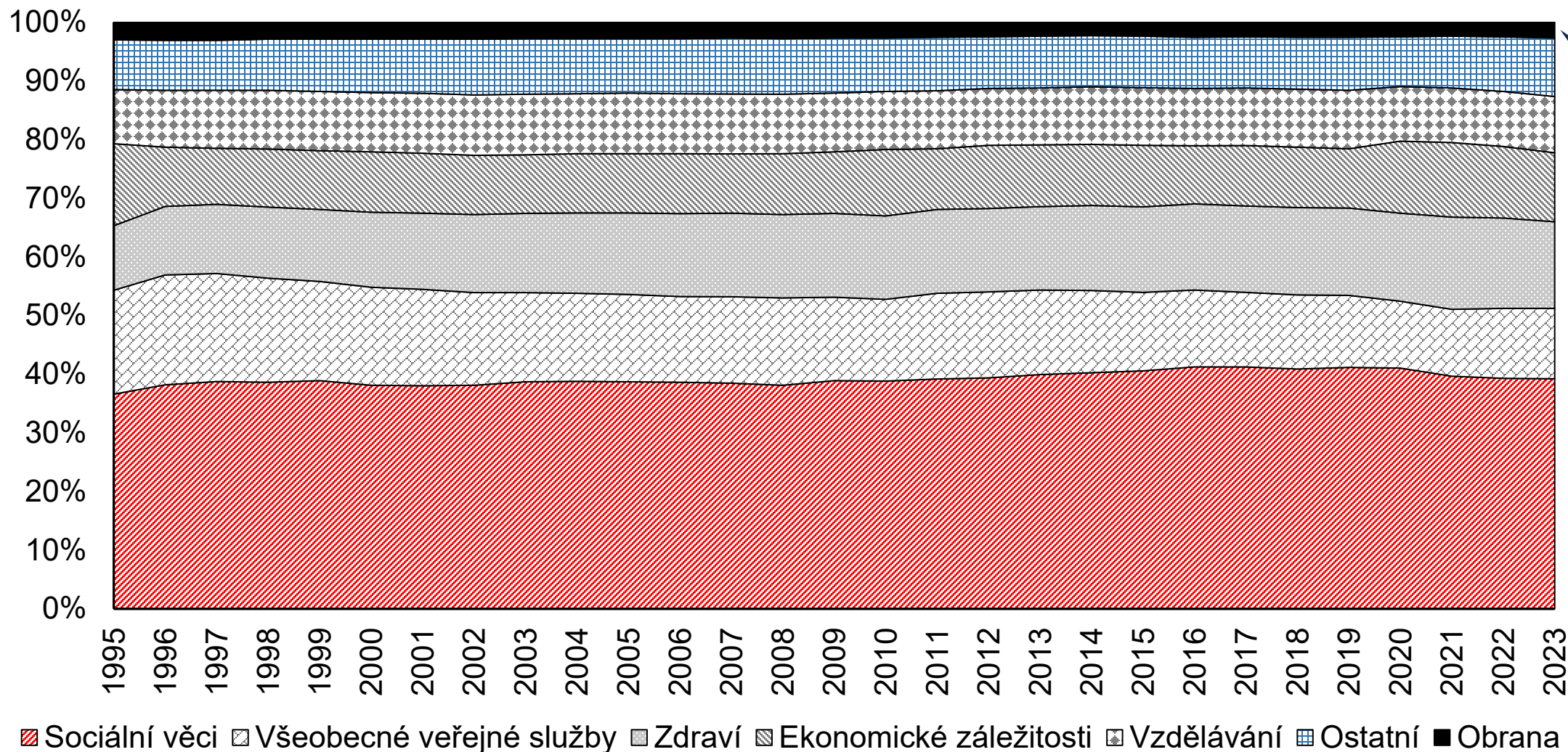
Defence Spending Relative to GDP in 2023 by Geography

North Atlantic Treaty Organization: Military Expenditure

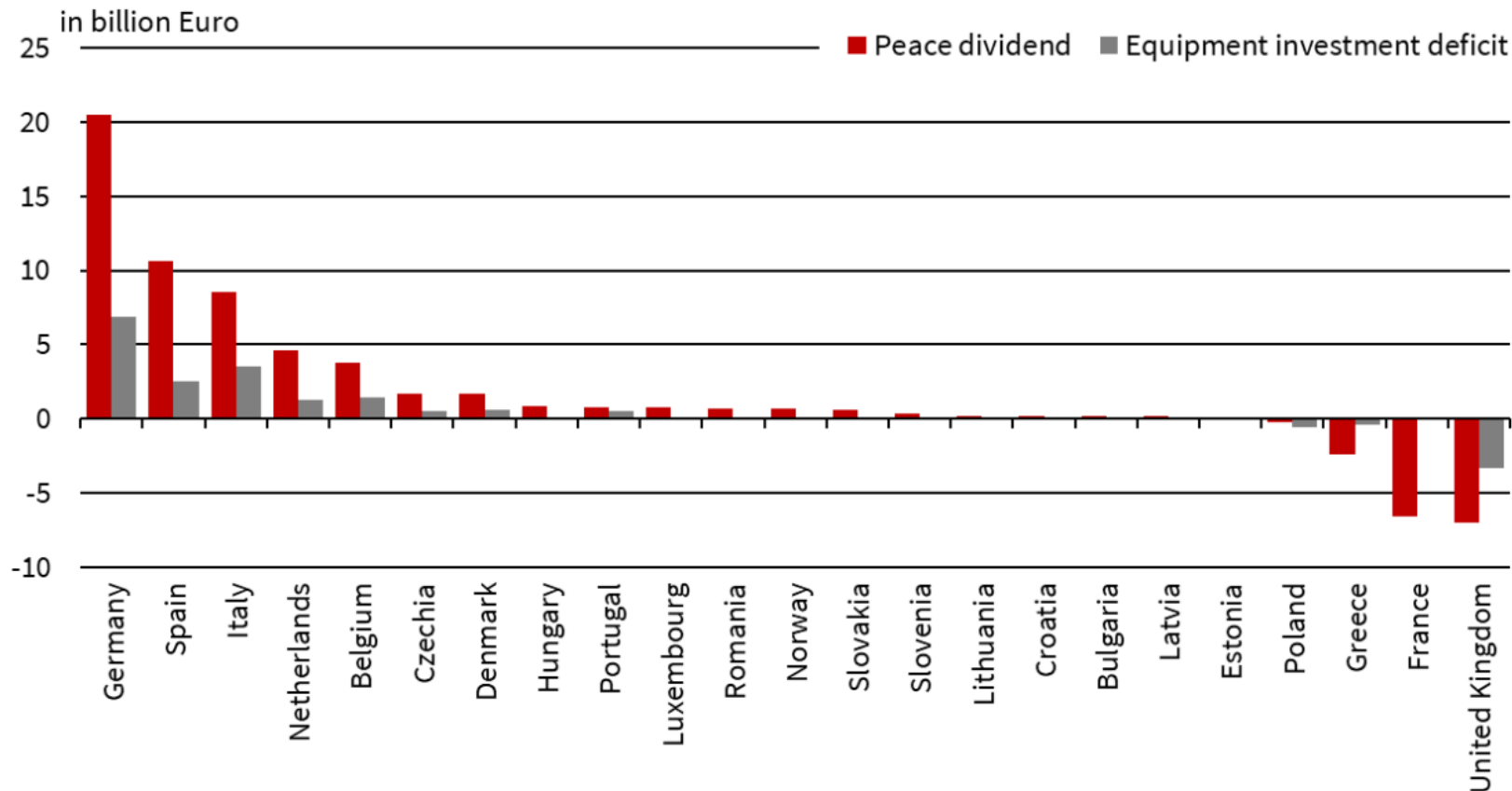

COFOG – Výdaje na obranu (EU27)

Výdaje na
obranu: 2,7 %
z celkových
vládních
výdajů, resp.
1,3 % HDP
(průměr
1995–2023)

Roční průměrná „mírová dividend“ a „výdajová mezera“ do obranného vybavení (od roku 1990)

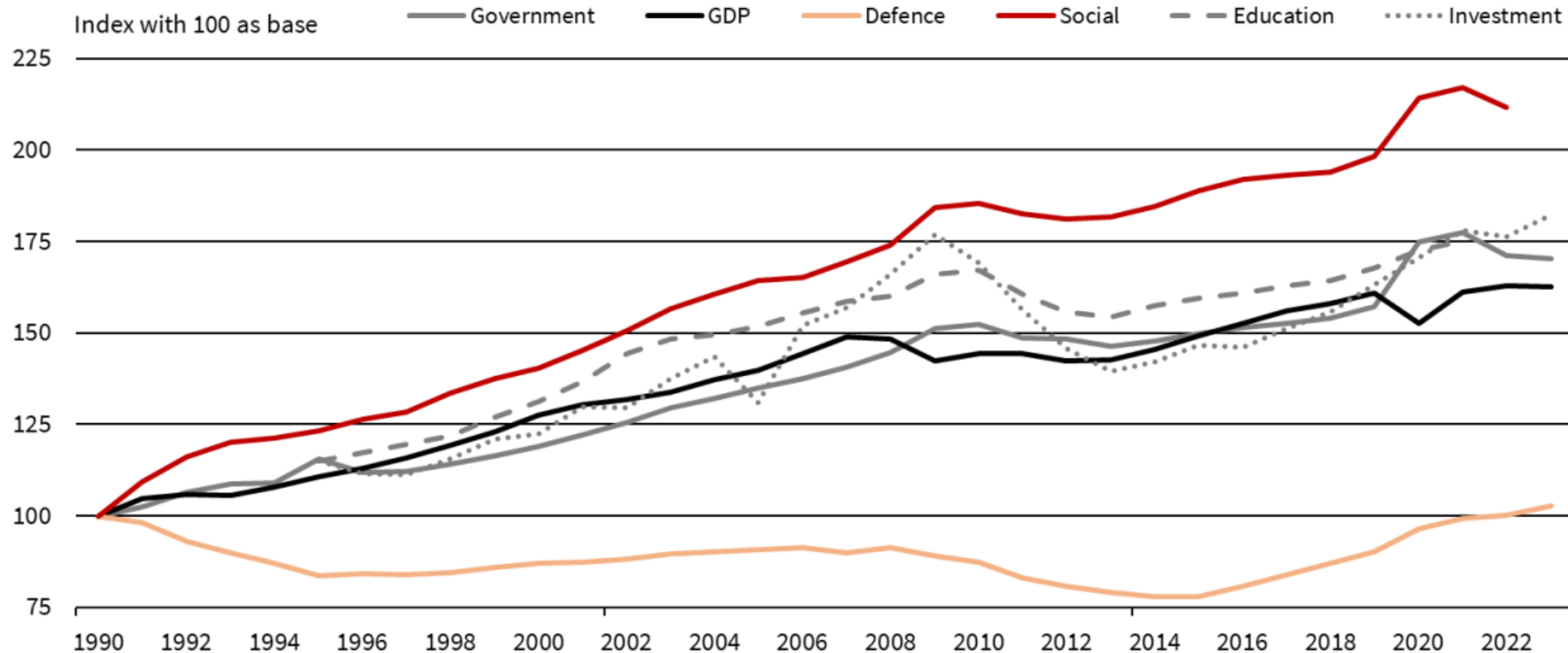
- Např. Francie a Velká Británie nezískaly žádnou mírovou dividendu...
- ...na druhé straně Německo, Španělsko a Itálie získaly mírové dividendy v rozmezí od 8 do 20 miliard eur ročně.

Zdroj: Dorn, Potrafke, Schlepper (2024): European Defence Spending in 2024 and Beyond: How to Provide Security in an Economically Challenging Environment (str.8); viz: [European Defence Spending in 2024 and Beyond](#).

Poznámka: ceny roku 2023, analýza začíná prvním rokem členství v NATO pro každou zemi. Mírová dividend je vypočítána vzhledem k cíli NATO (2 % HDP na obranné výdaje). Výdajová mezera do obranného vybavení je počítána vzhledem k 20% pravidlu v kombinaci s 2% cílem. 20% pravidlo stanoví, že alespoň 20 procent výdajů na obranu má být použito na výdaje na vybavení. Kladné hodnoty výdajové mezery znamenají nedostatečné výdaje na vybavení vzhledem k pravidlu, a naopak.

Evropské členské země NATO měly obvykle jiné výdajové priority

Vývoj HDP a vládních výdajů na vybrané oblasti od roku 1990

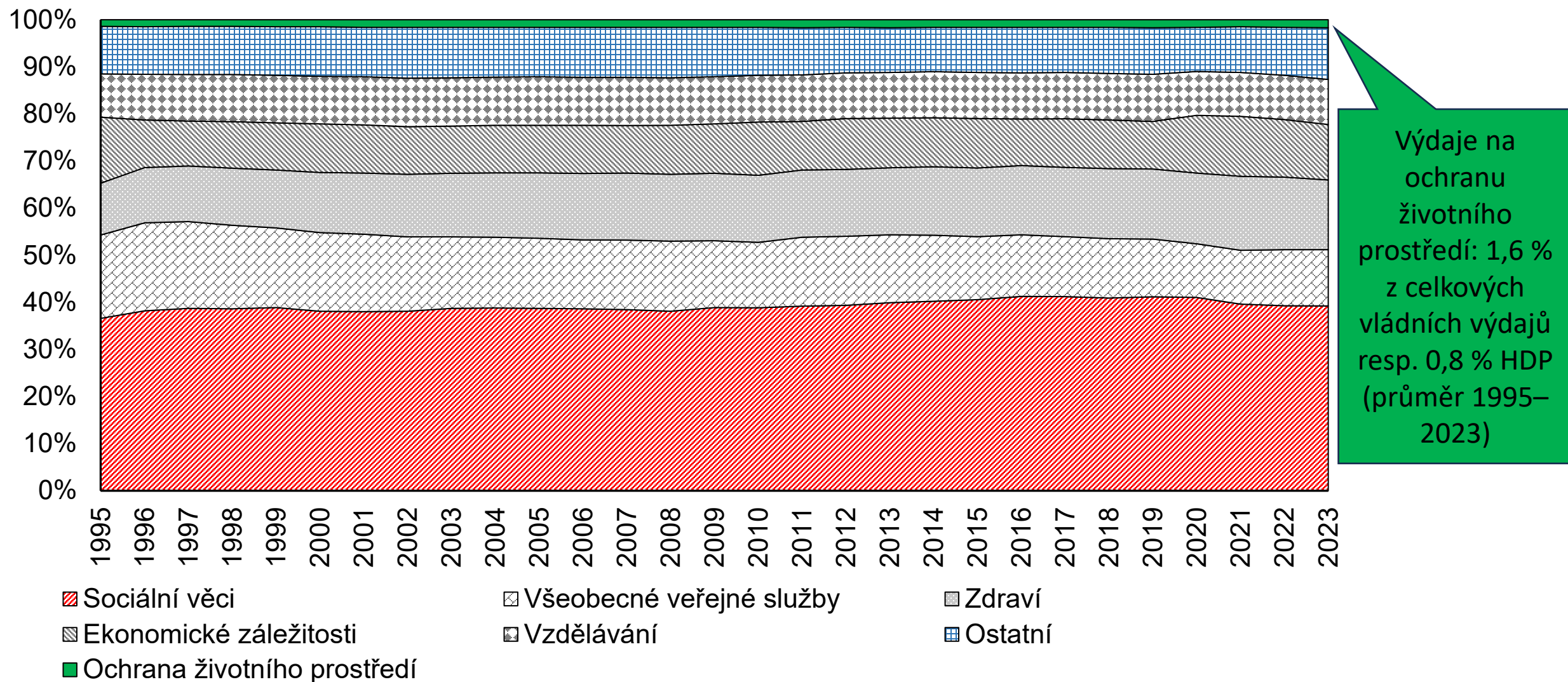
Zdroj: Dorn, Potrafke, Schlepper (2024): European Defence Spending in 2024 and Beyond: How to Provide Security in an Economically Challenging Environment (str.19); viz: [European Defence Spending in 2024 and Beyond](#).

Poznámka: ceny roku 2023, vážený aritmetický průměr (váha: HDP evropských členů NATO, kteří vstoupili před rokem 1990).

Fiskální výzvy a rizika pro Evropu a vyspělý svět

1. Budoucí problémy?
2. Vyšší výdaje na obranu
3. Energetická transformace (dekarbonizace)

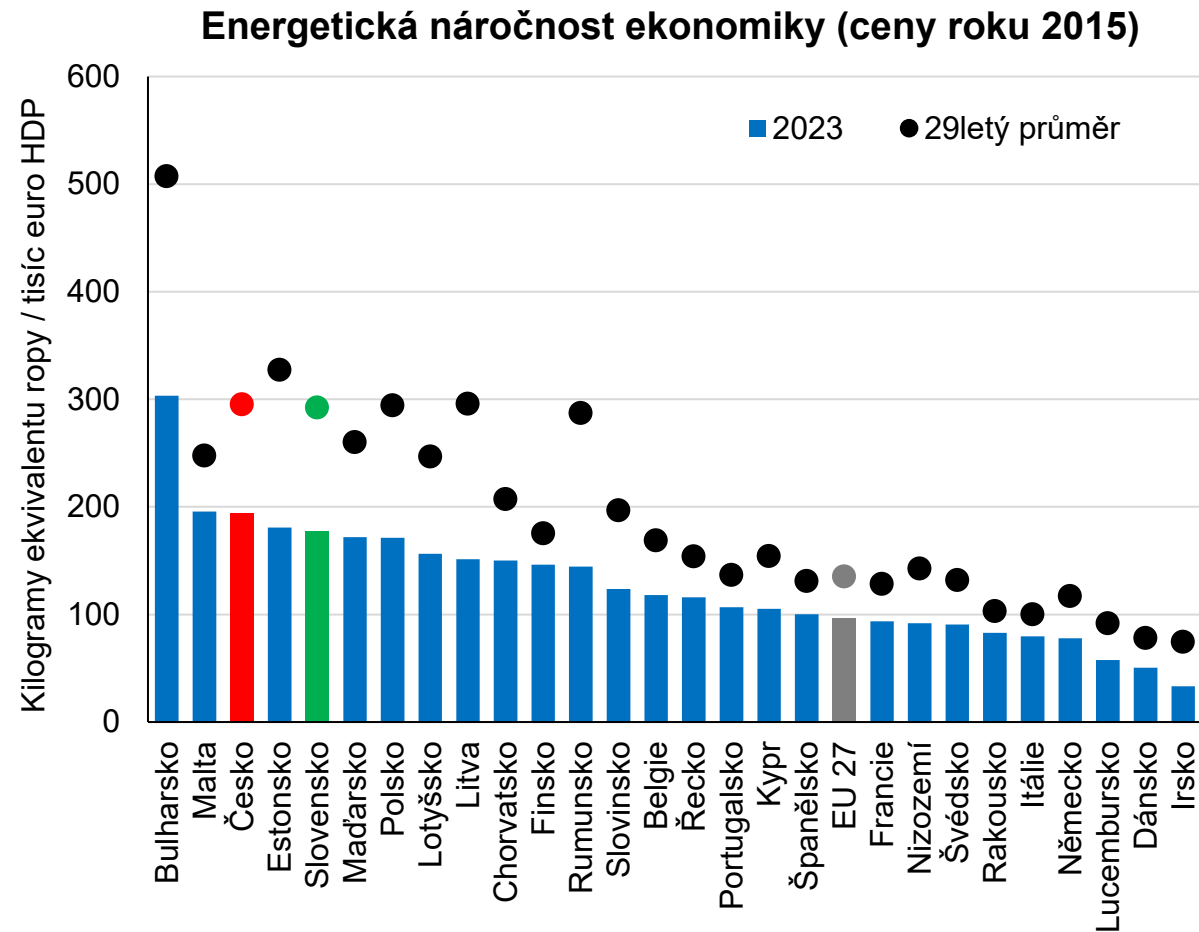
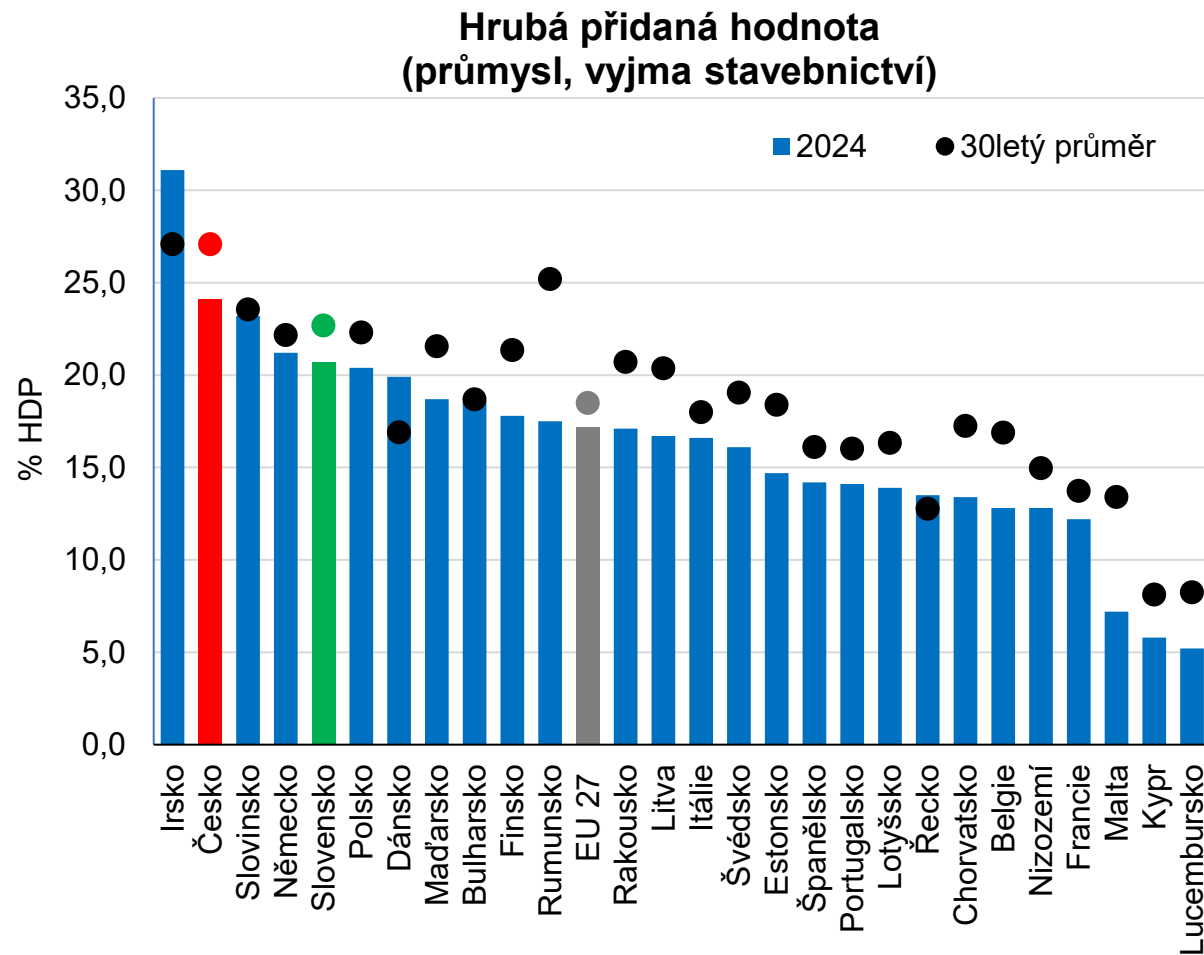
COFOG – Ochrana životního prostředí (EU27)

Zdroj: Eurostat (říjen 2025), viz: [\[gov_10a_exp\]](#) General government expenditure by function (COFOG).

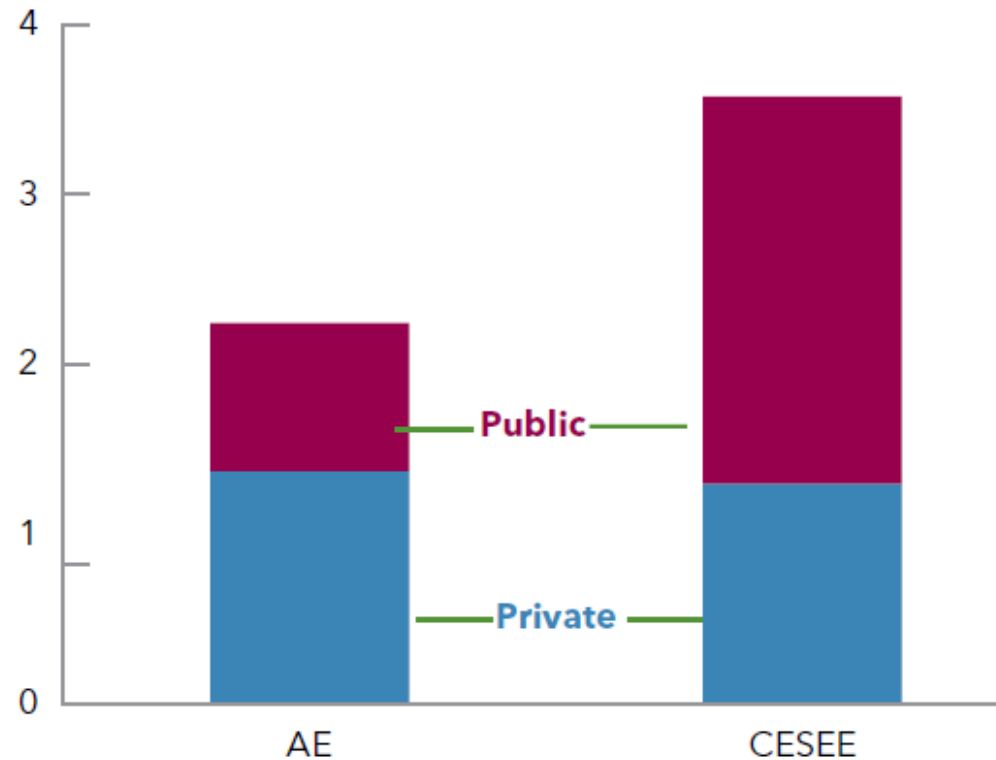
Poznámka: Ostatní = Veřejný pořádek a bezpečnost; Rekreace, kultura a náboženství; Bydlení a společenská infrastruktura; Obrana.

Všechny země EU jsou si rovny, ale některé jsou si rovnější...

...nejen nyní, ale také v budoucnu.

Climate Spending Pressures 2050
(Percent of GDP)

Zdroj: Eble et al. (2025): Long-Term Spending Pressures in Europe (str. 11); see: [Long-Term Spending Pressures in Europe](#).

Poznámka: zvýšené výdaje vládních institucí nad rámec základního scénáře. Vyspělá Evropa (AE): Rakousko, Belgie, Kypr, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Island, Irsko, Itálie, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Norsko, Portugalsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Velká Británie. Střední, východní a jihovýchodní Evropa (CESEE): Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Moldavsko, Černá Hora, Severní Makedonie, Polsko, Rumunsko, Srbsko, Slovensko, Slovinsko.

Děkuji za pozornost

mojmir.hampl@unrr.cz

Národní
rozpočtová
rada